

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС

ПОЛ ГРУСАК

Превод от испански: Румен Стоянов, 1994

chitanka.info

Издирих в моята библиотека десет тома на Грусак. Аз съм хедонистичен читател: никога не съм допускал чувството ми за дълг да се намеси в тъй лично увлечение като придобиването на книги, нито съм опитвал два пъти късмета си с несмилаем автор, като избегна една предишна книга чрез някоя нова; нито съм купувал книги — учебно — накуп. Тази упорстваща десетица следователно онагледява постоянната четимост на Грусак, условието, което се нарича на английски *readableness* (четивност). На испански това е твърде рядка добродетел; всеки добросъвестен стил заразява читателите с осезаемия дял досада, с който е бил работен. Освен у Грусак подобна скритост или невидимост на усилието съм установил само у Алфонсо Рейес.

Възхвалата сама по себе си не е онагледяваща. Нужно ни е едно определение на Грусак. Търпяното или препоръчаното от него — което го показва просто като преносител на парижкото остроумие, един Волтеров мисионер сред мулатството — е потискащо за нацията, която го утвърждава, и за възнамеряващия да се осъществи мъж, подчиняващ го на тъй ученически употреби. Нито Грусак беше човек класик — всъщност такъв беше много повече Хосе Ернандес, — нито тази педагогика беше необходима. Например: аржентинският роман е нечетим не поради липса на мярка, а поради липса на въображение, на плам. Същото казвам изобщо за нашия бит.

Очевидно е, че у Пол Грусак имаше нещо друго, различно от професорските порицания, от свещения гняв на умността пред възторжено приветстваното бездарие. Имаше една безкористна наслада в презрението. Неговият стил се приспособи към подценяването, мисля, без някакво голямо неудобство за упражняващия го. *Негодуванието прави стиха* не ни дава основанието на неговата проза: смъртоносна и наказателна неведнъж, както в известната причина за знаменитата *Библиотека*, но общо взето съдържана, удобна в иронията, прикрита. Добре съумяваше да потиска, дори с обич; бе неточен или неубедителен във възхвалата. Достатъчно е да се прехвърлят коварните красиви беседи, отнасящи се до Сервантес, а после — смътната прослава на Шекспир, достатъчно е да се съпостави този добър гняв: *Сякаш чувствахме как обстоятелството, че, пуснат в продажба, заветът на доктор Пинеро, бе сериозно препятствие за своето разпространение и че тоя зрял плод на осемнадесетмесечно дипломатическо скитничество се ограничи да направи „впечатление“*

в дома на Кони. Такова нещо няма да стане, слава на Бога, или поне що се отнася до нас, не ще се сбъдне меланхолната участ — с тези оскърбления или невъздържаности: След златното възтържествуване на зрелите посеви, на което присъствах при моето идване, сега съзерцавам по размитите от синята мъгла кръгозори радостното празненство на гроздобера, обгръщащо в огромна гирлянда от здравословна поезия богатата проза на корабите за грозде и заводите. А далеч, много далеч от безплодните булеварди и техните болезнени театри почувствах отново под нозете си трепета на древната Кибела, вечно плодоносна и млада, защото улегналата зима не е нищо друго освен бременността на близката пролет... Не знам дали ще може да се направи извод, че той беше присвоил добрия вкус предимно за терористични цели, а лошия беше запазил за свое лично ползване.

Няма писателска смърт без непосредствено да бъде поставен един измислен проблем, състоящ се в това, да се обследва — или пророкува — каква част от делото на писателя ще остане. Този проблем е щедър, понеже постановява възможното съществуване на вечни интелектуални събития във от личността или породилите ги обстоятелства; но едновременно е и коварен, тъй като изглежда надушва покварености. Аз твърдя, че проблемът за безсмъртието е по-скоро драматичен. Пребъдва целият човек или изчезва. Двусмислията не вредят: ако са характерни, ако са остроумни.

Грусак — една отчетливо разграничима личност, жалобен Ръонан за своята недостижима слава, — не може да не остане. Самата негова южноамериканска безсмъртност ще съответства на английската Самюъл-Джонсънова: и двамата авторитарни, учени, хапливи.

Неудобното усещане, че сред първите чужденци на Европа или Северна Америка би бил един почти незабележим писател, ще накара мнозина аржентинци да му отрекат първенството в нашата срината република. То обаче му принадлежи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.